

Pornografi och prostitution:

SEXUELLA ÖVERGREPP SOM HANDELSVARA

Gerda Christenson

EN BROSCHYR FRÅN KVINNOFRONTEN

INNEHÅLL

Förord	3
Sexuella övergrepp som handelsvara	5
De mest osynliggjorda	5
Shannon Wilsey	7
Pornografi är avbildningar av sexuella övergrepp	9
"Vanlig" porr	10
Pengar och övergrepp	11
Porrindustrin och "varan" de säljer	12
Pornografin är en idébank	15
Pornografi och påverkan	17
Porrens normaliseringsprocess	18
Anspelningspornografi och hot om våld	20
Objektivering är grunden för våld	22
Sexualiserad rasism	24
Pornografin flyttar gränser – överallt	25
Pornografi är sexualitet	26
Våldtäktskultur	28
Att se sammanhang	29
Kampen mot pornografi	31

Kvinnofronten, 2020

Denna text har tidigare publicerats i boken Tystnaden är bruten – Ta ansvar! av Agneta Lundström, Gunilla Nordenfors, Gerda Christenson & Maggi Wikström, Roks 2001.

Grafisk form: Kvinnofronten. Illustrationer: Jacky Fleming, jackyfleming.co.uk

Omslag: collage med egna bilder samt bilder från www.freepik.com

ISBN 978-91-985203-4-7

FÖRORD

Det är smärtsamt att ta in kunskapen om hur mäns sexualiserade våld mot kvinnor och barn utmärker vårt samhälle. Att dessutom förstå just pornografins roll som både dokumentation av, och propaganda för, allt detta våld, kan kännas särskilt tungt.

Gerda Christensons text från 2001 om vad pornografi är, och hur porren har påverkat vårt samhälle från 1970- till 2000-tal visar mycket påtagligt vad porren får för följder för oss kvinnor – i ett patriarkat. Men det att vi ser, är samtidigt första steget mot förändring.

Vår förhoppning är att texten därför också ska fungera så, att den "eldar under vår vrede" och ger oss kraft att tillsammans ta strid mot porren.

Kvinnofronten

Pornografin berättar för oss
om kvinnors värde i vårt samhälle:

"När din våldtäkt är underhållning,
är din värdelöshet fullkomlig."

Andrea Dworkin

Pornografi och prostitution:

SEXUELLA ÖVERGREPP SOM HANDELSVARA

Pornografi är ett av de grövsta uttrycken för mäns sexuella våld mot kvinnor. I pornografin utnyttjas, våldtas, stympas och till och med mördas kvinnor, varje dag, för att män världen över ska ha som sexuellt nöje att onanera till övergreppsskildringar. Ingenting någon säger om "frivillighet" eller "mindre grov" pornografi förändrar detta faktum. Pornografi är sexuellt våld mot kvinnor.

Pornografi är också *handel* med kvinnor. Det gäller idag mer än någonsin. Kvinnors och barns historia är en lång historia om utnyttjande och övergrepp, men handeln med kvinnors kroppar

har förändrats i takt med att all handel genom historien förändrats. 1900-talet är det århundrade då män byggt upp en hel industri kring sexuellt utnyttjande av kvinnor och barn, företrädesvis flickor. Genom internationaliseringen har det vuxit fram en global köns-handel av aldrig tidigare skådat mått. Pornografi- och könshandeln är i dag en av världens största och mest lönsamma industrier.

Men när kändisar och journalister pratar eller skriver om pornografi i tidningar, radio och TV i Sverige framställs pornografin som allt från "kulturyttringar" till "sexuell frigörelse".

DE MEST OSYNLIGGJORDA

På ett sätt kan man förstås se pornografin som en kulturyttring: pornografi är ett uttryck för en patriarkal kultur grundad i kvinnoförtryck. Men medan kulturpersonligheter och sexologer i mansmedia överträff-

far varandra i att berätta hur frigjort och radikalt det är att använda pornografi, är det några röster som nästan aldrig hörs i debatten. Det är rösterna från de som inte använder, utan används i, pornografin.

De kvinnor och flickor som utnyttjas i kommersiell pornografi visas upp så totalt som någon kan visas upp, men samtidigt blir deras verklighet den mest osynliggjorda.

När någon kvinna förs fram i mansmedia, så är det oftast för att bekräfta hur bra det är med pornografi och sprida myter om "den lyckliga horan". Med ojämna mellanrum kan vi höra eller läsa om unga kvinnor, som får berätta om hur mysigt det är att vara porr"stjärna", hur "upphetsande" det är att "ha sex" framför kameran, hur till och med mormor tycker det är okey med porrbilderna och så vidare. Men den som vill säga något annat har ingen röst.

Linda Marchiano, i porrbranschen känd som Linda Lovelace, citerades i otaliga media världen över medan hon fortfarande tvingades påstå att hon älskade att ständigt suga av alla män hon mötte. Linda skriver i boken *Skärseld* om när hon lyckades ta sig ur porrvärlden:

När jag nu hade tillfälle att träffa pressfolk på egen hand utan att Chuck matade in vad jag skulle säga, så beslöt jag att berätta sanningen. Och det gjorde jag. Jag berättade exakt samma som står skrivet här – att jag hade blivit misshandlad, våldtagen och tvingad att delta i alla upp-

*tänkliga sexuella situationer. Men den historien fick man aldrig läsa i tidningarna. De sa att de inte kunde skriva så. I samma ögonblick som jag började berätta stängde reportrarna av sina bandspelare.*¹

När Linda berättade sin egen historia ville ingen höra. Och den mest berömda filmen med Linda Lovelace, porrfilmen "*Långt ner i halsen*", visas än i dag, världen över.

Detsamma gäller andra kvinnor som försökt berätta om sin utsatthet. Den amerikanska skådespelerskan *Traci Lords* har berättat att hon blev våldtagen när hon var 11 år och att hon sedan hamnade i alkohol- och drogmissbruk och utnyttjades av porrindustrin för filminspelning.² I USA har de flesta av filmerna klassats som barnpornografi, eftersom hon var under 18 år när de framställdes. Men porrfilmerna med Traci Lords sprids ändå vidare, världen över, oavsett vad hon berättat. I Sverige säljs filmerna inte bara med vetskap om att detta är barnpornografi – själva försäljningsargumentet är att Traci Lords var ett utsatt barn. På baksidorna av videoomslagen står sådant som:

---

1. Linda Lovelace: *Skärseld – en självbiografi*. Askelin & Hägglund 1983, sidan 209.

2. Intervju i TV4/Stina Dabrowski, hösten 1995. Läs mer: *Kommersiell Barnpornografi – tystad kunskap & osynliggjort förtryck*. Folkaktionen mot Pornografi 1996, sidan 5.

3. TV5: *Bakom rubrikerna*.

"Totalförbjuden i USA" och "De allra första scenerna – när hon var som yngst".

Det fina pratet om "frivillighet" var just bara: prat.

SHANNON WILSEY

Trots att få vill lyssna till dem, har ändå Linda Marchiano och Traci Lords fortfarande möjlighet att försöka göra sin egen röst hörd. Inte ens det har de kvinnor som inte längre lever. De kan aldrig berätta sin historia. Deras liv fortsätter oemotsagt att förvrängas i mansmedia och i pornografi.

För några år sedan visades i svensk TV ett amerikanskt TV-programinslag om en porrmodell som tagit livet av sig vad 23 års ålder.³ Hon hette *Shannon Wilsey*, men som porrmodell var hon känd som *Savannah*. Shannon bodde efter föräldrarnas skilsmässa hos pappan, men bad enträget att få flytta till mamman. Innan mamman lyckats ordna att Shannon kunde få flytta till henne, hade Shannon rymt med en 25 år äldre man, en rockstjärna. Hon började använda heroin och vid 18 års ålder började hon som porrmodell.

Hon blev en berömd porrmodell. På 5 år spelades nästan 80 filmer in med henne som Savan-

nah. Sedan råkade hon ut för en bilolycka. Strax därefter tog hon livet av sig genom att skjuta sig i huvudet. I programmet framställdes det som om det var bilolyckan som var hennes olycka i livet.

Det var ju tråkigt, sa speakern, att Savannah dog som hon gjorde. Hon hade till exempel inte klarat upp sin relation till pappan än, och det var pappan så ledsen för. Efter Shannons död hade man funnit ett brev hon skrivit till sin far, ett brev som pappan sa "hade uttryckt en hel del smärta". När speakern berättade om brevet fick man se en kort sekvens med en bild av det. Det enda man hann se var att brevet var skrivet med darrig stil, som under drogrus eller stor känslomässig press, att stilen blev alltmer spretig och att det sista stod med stora bokstäver: JAG HATAR DIG!

Med videon på stillbild kunde man fortfarande inte läsa början av Shannons brev till sin pappa, men därifrån man kunde läsa stod det:

... ALDRIG FÖRLÅTA DIG! Du tror att Gud har det, men om det finns någon Gud så ser han den tortyr och smärta jag har gått igenom sen jag föddes och skulle omöjligt kunna förlåta dig. Du kommer att dö med vetskapen om att DITT FÖRSTFÖDDA BARN HOPPAS ATT DU SKA RUTTNA I HELVETET MED ALL DEN SMÄRTA SOM FINNS I MIG. P.G.A. DIG! FÖRSÖK ALDRIG NÅGON-SIN KONTAKTA MIG IGEN! JAG HATAR DIG!⁴

I hela programmet pratades det som om det är den naturligaste sak i världen att en flicka blir porrmodell. Att Shannon hade problem med alkohol och droger, och att hon hade stora skatteskulder, framställdes som hennes "fel", som att hon inte kunde "handskas" med vare sig pengar eller "kändisskapet". Och hon dog 'bitter och utblottad", sa speakern.

Shannon kommer aldrig att kunna berätta vad hennes pappa gjort mot henne. Hon kommer aldrig att få ge sin version av historien om hennes liv. Det enda vi vet är att hon inte stod ut med det liv hon levde.

Men att Shannon är död spelar ingen roll för de massor av svenska män som just nu sitter och onanerar till denna skildring av henne, från baksidestexten till filmen "en OSKULD på ryggen":

Hon har långt, blont, rakt hår.
Ett gulligt, barnsligt leende.
En smal midja. Mjuka, fasta bröst. Hon är renheten.
Ungdomen. Oskulden.
Det låter som en beskrivning av Barbie – och det är just vad Savannah är. En söt docka som alla flickor drömmar om att ha. Att vårda ömt.
Men istället är det killarna som får tag i henne.
"Av med paltorna, Barbie!
Fram med häcken, Barbie!
Ner på knä! Isär med benen!
Dra ner min gylf, Barbie!
Tyst, Barbie, inte prata med mat i munnen!"
Aldrig förr har en så söt och näpen docka fått vara med om så hårda karlatag...

Alla de män världen över som i denna stund onanerar till dessa skildringarna av "Savannah" bryr sig inte det minsta om Shannon Wilsey och hennes förstörda liv. Flickan/kvinnan som utnyttjas har inget människovärde för dem. Hon är ingen medmänniska. Hon är ingenting.

Så berättar pornografin för oss om kvinnors värde i vårt samhälle: "När din våldtäkt är underhållning, är din värdelöshet fullkomlig."⁵

---

4. Min översättning från videon.

5. Andrea Dworkin: *Letters from A War Zone*. Secker & Warburg 1988, sidan 279. Min översättning.

PORNOGRAFI ÄR AVBILDNINGAR AV SEXUELLA ÖVERGREPP

Ordet pornografi kommer från de gamla grekiska orden *porne*, som betyder "hora", och *graphos*, som betyder "skrivning, etsning, teckning". Pornografi betyder att skildra kvinnor som "horor", handelsvaror, sexuella slavar. Den amerikanska feministen **Andrea Dworkin** skriver i boken *Pornography. Men possessing women*:

Ordet pornografi betyder inte "att skriva om sex" eller "erotiska avbildningar" eller "avbildningar av sexuella handlingar" eller "avbildningar av nakna kroppar" eller "sexuella framställningar" eller någon annan sådan förskönande omskrivning. Det betyder den grafiska avbildningen av kvinnor som värdelösa horor.

Nutida pornografi anpassar sig strikt och bokstavligt till ordets ursprungliga mening: den grafiska avbildningen av värdelösa horor, eller, med våra ord, slampor, kor (som i: sexuell boskap, sexuell

*egendom), fittor. Ordet har inte ändrat innebörd och genren är inte felbetecknad. Den enda förändringen av ordets mening är med avseende på dess andra del, graphos: nu finns det kameror – det finns stillbilder, film, video. Metoderna för den grafiska avbildningen har utvecklats i antal och i art: innehållet är detsamma; innebörden är densamma; syftet är detsamma; de avbildade kvinnornas status är densamma; de avbildade kvinnornas sexualitet är densamma; de avbildade kvinnornas värde är detsamma. Med de teknologiskt avancerade metoderna för grafisk avbildning krävs det verkliga kvinnor för att avbildningen som sådan ska kunna existera.*⁶

Pornografi är avbildningar av sexuella övergrepp.

---

6. Andrea Dworkin: *Pornography. Men possessing women*. The Women's Press 1984, sidan 200. Min översättning.

Ordet pornografi kommer från de gamla grekiska orden *porne*, som betyder "hora", och *graphos*, som betyder "skrivning, etsning, teckning".

"VANLIG" PORR

När vi feminister påpekar att pornografi är övergrepp, möts vi av bagatelliseringar: –Ja, om kvinnan *tvingas* är det förstås fel. Ja, om det är *våld*, så är det fel. Men annars... Många säger sig vara emot barnpornografi och/eller "vårdspornografi", men både höga representanter för barnrättsorganisationerna, de politiska partiernas kvinnoförbund och många andra, tillägger oftast att "vanlig" porr är de naturligtvis inte emot.

Det allra mesta av den pornografi som sprids i Sverige är "vanlig" pornografi. Den kan inte dömas enligt lagen mot sexuellt våld eller tvång eller lagen mot barnpornografi. Den säljs och hyrs ut i matvaruaffärer* och videobutiker runt hela Sverige. En sådan "vanlig" porrvideofilm är "*Världens största gangbang*".

Gangbang är amerikansk slang med en glidande betydelse från "gruppsex" till gängvåldtäkt. Engelska ord används ofta i pornografin för att betraktaren inte ska reagera mot våldet. Fler hade kanske reagerat mot filmen om hela titeln översatts till svenska: "*Världens största gängvåldtäkt*".

I den kommersiella pornografin är gängvåldtäkter i och för sig

normalt, men den här markeras som speciell: världens största. På videoomslaget står att den är inlämnad till Guinness rekordbok, så att konsumenten ska uppfatta att detta är seriöst. Och filmens innehåll beskrivs så här: "*Nykomlingen Annabel Chong. 250 vilt främmande män får göra vad de vill med Annabel. Analt! Dubbelmacka! Floder av munkaskader!*"

Inspelningen av den här porrfilmen beskrevs i tidningen Expressen i en liten notis med rubriken "Klarade bara 251 män". Den korta texten löd:

Det gick inte riktigt för den 22-åriga studentskan Annabel, när hon på tio timmar skulle ha sex med 300 olika män. Det blev bara 251 samlag och det uppmärksammade världsrekordförsöket avslutades när Annabel erkände att hon inte orkade mer.

Var det några problem med händelsen, så var det enligt Expressen alltså att det "inte gick riktigt" för Annabel. Så bagatelliserar porrindustrin och mansmedia grovt sexuellt utnyttjande av en ung kvinna. Så lär de oss hur vi ska se på pornografi – och sexualitet.

---

* På den tiden såldes så kallade "herrtidningar" i matvaruaffärerna och löpsedlar med porrreklam satt utanför affärerna.

Det skrev ju Expressen, att detta var att "ha sex" och "samlag".

Expressen valde ur vilket perspektiv de skulle skildra händelsen, och det var inte Annabels. Under 10 timmar utnyttjas denna unga kvinna, gång på gång, av olika män – TVÅHUNDRAFEMTIO-EN STYCKEN – och de utnyttjar

henne i munnen, i anus, i slidan, utnyttjar varje liten del av hennes kropp, hela tiden, i ett sträck. Kan ni föreställa er hur hon kände sig när hon efter tio timmar bad dem sluta?

Det är bara *ett* exempel på "vanlig" kommersiell pornografi.

PENGAR OCH ÖVERGREPP

Kommersiell pornografi och prostitution skiljer sig från det vi vanligen kallar våldtäkt, misshandel, incest och andra sexuella övergrepp, eftersom de som utnyttjas oftast får "betalt". Men övergrepp slutar inte att vara övergrepp för att offret får pengar. Många av de kvinnor som utnyttjas i pornografi och prostitution har en lång historia av övergrepp. Idag vet vi att de flesta varit utsatta för sexuella övergrepp som barn.⁷ Siffrorna varierar mellan olika undersökningar. Exempelvis visade två amerikanska undersökningar att 80 procent av kvinnorna, respek-

tive 60 procent, uppgav att de varit utsatta för sexuella övergrepp som barn.⁸ De utsätts ofta för andra övergrepp – som misshandel – i samband med prostitutionen eller framställningen av pornografi, och de får samma skador som offren vid andra sexuella övergrepp. Det sexuella slaveriet kan vara mer eller mindre grovt, och mer eller mindre tydligt, i prostitution liksom i pornografi. Men pengarna skyddar varken kvinnorna eller barnen som utnyttjas i pornografi och prostitution, och den som ska analysera företeelsen borde därmed se att pengarna inte innebär någon grundläggande *maktförskjutning*.

Medan de flesta i Sverige faktiskt ser att prostitution skadar kvinnor, är myterna kring pornografin starkare. Från 1999 är

7. SOU 1995:15: *Könshandeln*. Socialdepartementet 1995, sidan 102.

8. Evelina Giobbe respektive Dorchon Leidholdt i red. Dorchon Leidholdt & Janice G. Raymond: *The Sexual Liberals and the Attack on Feminism*. Teachers College Press/The Atene Series 1990, sidan 78 respektive 130.

prostitutionen kriminaliserad i Sverige, medan pornografin både är laglig och oftast anses helt okey. (De lagar som finns mot barnpornografi och mot sexuellt våld eller tvång används mycket sällan.) Men pornografi och prostitution är i själva verket samma sak: att män köper sig tillgång till en kvinnas kropp att använda för sin egen sexualitet. I prostitution kan en man betala en kvinna – eller en hallick – för att sedan utnyttja henne sexuellt. I pornografin kan en man betala en kvinna – eller en hallick – och sedan framför en kamera själv utnyttja henne, eller låta andra

män utnyttja henne.

Är det verkligen logiskt att prostitutionen är mer acceptabel om den utförs framför en kamera, än om den utförs "privat"? Det frågar sig bland andra forskaren och feministen *Diana Russell* i boken *Making Violence Sexy*.⁹

Det är mäns sexualitet det handlar om, men mannen köper sig fri från ansvar och skammen över hans handling läggs i stället på kvinnan.

---

9. Red. Diana E. H. Russell: *Making Violence Sexy. Feminist Views on Pornography*. Teacher's College Press/Athene Series 1993, sidan 18.

PORRINDUSTRIN

OGH "VARAN" DE SÄLJER

Den kommersiella pornografin omsätter varje år miljardbelopp. Och Sverige är ett av dess favoritländer. Här säljs pornografi i överallt: i matvaruaffärer, kiosker, videobutiker och på bensinstationer. Porrindustrin vet vad de gör och deras utnyttjande av kvinnor och barn är välkalkylerade val; filmtitlar och tidningsnamn kommer inte till av en slump, lika lite som tidningarnas och filmernas innehåll. Män-

nen bakom porrindustrin jobbar medvetet och professionellt.

Leif Hagen är en norsk porrproducent som flyttade till Sverige i mitten av 1980-talet, då han belagts med näringsförbud i Norge. Han lanserade på sin tid en smart affärsidé: hans "herrtidningar" skulle också fungera som postorderkataloger. Andra tog snart efter. I dessa tidningar visas ofta flickor/kvinnor på "utvikningsbilder" och i bildreportage med

korta texter intill. Texterna påstås vara "citat" av vad flickan/kvinnan säger. Hon säger ibland att hon tycker särskilt mycket om "bondage" (mestadels porr där män binder kvinnor och utnyttjar dem sexuellt), analsex, "fist-fucking" ("knytnävsknull", det vill säga övergrepp där knytnävar förs upp i kvinnans slida eller analöppning) och så vidare. Texterna, som ju bara framställs som små "kommentarer" till de "oskyldiga" bilderna, berättar om allt som finns att köpa på pornmarknaden. Och på annonssidorna längre fram i tidningen kan man sedan beställa tidningar och videofilm med allt detta: piss, bajs och anal, bondage, knytnävsövergrepp, gummiporr etc per postorder.

Därmed behövde män inte längre gå till storstädernas porrbutiker, utan kunde köpa en "herrtidning" i matvaruaffären*, på varje liten ort, överallt i vårt land, och sedan gå hem och pricka i sin beställning. Genom postorderverksamheten kunde porrindustrin växa.

Pornografi blev en dagligvara,

---

* Som vi noterade tidigare såldes alltså så kallade "herrtidningar" i de flesta matvaruaffärer runt om i hela landet, med löpsedlar med reklam för tidningarna utanför affärerna.

10. Ulrika Kärnborg: *Porren i flickrummet*. Aftonbladet 15/2 1997.

11. Christine Sundborn: *Från musik till sexism* Tidningen Kvinnotryck nr 4/98, sidan 9.

12. Tilda Maria Forselius, Marianne Larmén & Kjell Svensson: *Tre rapporter om pornografi*. RFSU 1993.

det blev "normalt" att konsumera pornografi. I takt med att fler skaffat video hemma har försäljningen och uthyrningen av pornografisk videofilm också ökat. I USA ökade antalet nya titlar på porrvideomarknaden med 500 (femhundra) procent från början av 1990-talet till 1997.¹⁰ Samtidigt som videomarknaden ökat också i Sverige, har försäljningen av de gamla "herrtidningarna" eventuellt minskat något. Å andra sidan har fler tidningar, som till exempel Slitz och Café, blivit allt mer pornografiska.¹¹ Genom att dessutom nästan alla TV-kanaler börjat sända pornografi, möter nu allt fler människor, mer eller mindre ofrivilligt, porren i sitt eget vardagsrum. I dag finns pornografin överallt omkring oss i Sverige.

Både undersökningar Folkaktionen mot Pornografi gjort och en av RFSU:s *Tre rapporter om pornografi*¹² visar att nästan 100 procent av 15-åriga killar i Sverige i dag konsumerat pornografi, de flesta mer än någon enstaka gång, många redan regelbundet. Bland flickorna i samma ålder var det mellan 55 och 60 procent som redan kommit i kontakt med pornografi.

Sedan dess har tekniken utvecklats vidare. Nu finns datorer i många hem och på många arbetsplatser, och pornografin sprids både genom CD-ROM och nät-

verket internet*. Därmed har spridningen av pornografi – inklusive barnpornografi – nu både blivit snabbare och mer svårkontrollerad.

Och den kommersiella porrindustrin kan växa än mer. 1996 utvidgade den svenske pornografen Berth Milton sin verksamhet till internet. Efter tre månader konstaterade han att beställningarna via internet redan översteg företagets vanliga postorderverksamhet.¹³ Miltons företag Private Media Group börsnoterades på Nasdaqbörsen i USA och under hösten år 2000, när de flesta internetaktier sjönk, hade värdet på Miltons porraktier under året ökat med 47 procent.¹⁴ Samma höst gjorde Milton ett avtal med sökportalen Altavista på internet, och beräknade därmed att kunna tredubbla sina redan så höga inkomster på utnyttjande av kvinnor och barn.

Med datatekniken blir också övergreppen ofta grövre mot de kvinnor som utnyttjas. "Interaktiv" betyder att konsumenten vid datorn kan bestämma vad kvinnan ska utsättas för; oralt, analt, vaginalt, gängvåldtäkt eller vad konsumenten nu kan tänkas vilja ha. Det betyder att alla dessa upptänkliga varianter måste spelas in. Jämfört med en porrfilm är en CD-ROM betydligt värre att framställa för kvinnorna som

utnyttjas.**

För den man som sitter framför datorn hemma på rummet och trycker på tangenter kan pornografin kanske framstå som något överkligt. Men för den som utnyttjas är övergreppen en högst påtaglig verklighet. Diana Russell skriver:

*Dessa kvinnor simulerar inte sex. De blir bokstavligen knullade, fastbundna, uppfläkta, ejakulerade på över deras ansikten och kroppar, har anal-, oral- och vaginalsex med tre olika män på samma gång, urineras på och så vidare. Ingen vet hur stor procent av dem som också blir miss-handlade, torterade, våldtagna eller till och med dödade, innan, under och efter fotograferings- eller filmnings-sessionen.*¹⁵

---

* När texten ursprungligen skrevs var spridningen av porr via internet fortfarande ganska nytt.

13. Jonas Blomberg: *Nätthandel självklart val för porrimperium*. *Finanstidningen* 9/5 1996.

14. *Dagens Nyheter*: *Porraktier pekar uppåt*. 2/11 2000.

** Sedan denna text skrevs har porren på internet blivit det vanligaste sättet för killar och män att konsumera pornografi. I takt med det har också utsattheten för kvinnorna ökat ännu mer. Läs mer om pornografi i Sverige idag i exempelvis rapporten *Syns man inte, finns man inte – en inblick i den svenska porrindustrin*, Meghan Donevan/Talita 2019.

15. Red. Diana E. H. Russell: *Making Violence Sexy. Feminist Views on Pornography*. *Teacher's College Press/Athene Series* 1993, sidan 18. Min översättning.

PORNOGRAFIN ÄR EN IDEBANK

Pornografi används direkt vid sexuella övergrepp och den har flera funktioner. Förövare använder pornografi som inspiration till övergrepp, de tvingar offren att titta på pornografi för att på så sätt initiera nya övergrepp, de använder den för att bryta ner offrens försvar – vilket är särskilt effektivt när det gäller barn, de använder den för att legitimera sin "rätt" att begå övergrepp och för att dokumentera sina egna övergrepp. Ibland sprider de också sina dokumentationer vidare, så att denna nya pornografi i sin tur kan användas av nya förövare.

Det är ingen tillfällighet att kvinnojourser sedan länge funnits bland de mest aktiva porr-motståndarna i Sverige. I boken *Pornografi – verklighet eller fantasi?* skrev ROKS (Riksorganisationen för kvinnojourer i Sverige) dåvarande ordförande **Ebon Kram**:

Efter tolv års arbete i jourerna är det få av oss som kan förneka sambandet mellan pornografi och det våld som kvinnor utsätts för.

16. Ebon Kram: *Hälsningsanförande*, i boken *Pornografi – verklighet eller fantasi?* ROKS 1991, sidan 5.

17. Diana E. H. Russell: *Making Violence Sexy. Feminist Views on Pornography*. Teachers College Press/Athene Series 1993, sidan 203.

Otaliga kvinnor har berättat för oss om de vidrigheter och tvång som män utsatt dem för; om föremål som körts in i underliv och anus, om rep, kedjor och elektricitet. Uppfinningsrikedomen tycktes enorm och outtömlig tills vi också upptäckte den "idebank" som pornografin är och som funnits hela tiden, överallt omkring oss utan att vi egentligen velat se den.¹⁶

Sociologiforskaren Diana Russell skriver om forskning från USA att nästan en tredjedel (32 procent) av kvinnor som i en undersökning hade uppgivit att de blivit våldtagna inom äktenskapet också uppgav att de hade blivit ombedda att posera för pornografi.¹⁷ Bland samtliga kvinnor i undersökningen var det annars 14 procent som uppgav att de blivit ombedda att posera för pornografi.

Frågan var inte ställd så att det framgick om det var "privat" posering eller posering för kommersiell pornografi. Siffrorna skulle kanske blivit högre om man frågat om privata poseringsbilder. Men också om männen tagit bilderna/filmerna för vad de sagt vara privat bruk är det ingenting som garanterar att de inte sedan använder sådana bilder/filmer i

den kommersiella pornografin, där många bilder publiceras som "amatörpornografi" på "Läsarnas egna sidor", eller säljs/hyrs ut som amatörvideoporr-film i porr-butiker.

Kunskapen om pornografin som idebank har kommit från kvinnors och barns egna berättelser. Kvinnor som misshandlats har berättat hur mannen använt pornografi, våldtagna kvinnor har berättat hur våldtäktsmannen visat fram en porrtidning och sagt: – Du ska göra så här, kvinnor som utsatts för incest som barn har berättat hur förövaren initierat övergreppen genom att visa fram pornografi och kvinnor i prostitution har berättat hur torskarna krävt att de ska göra saker männen sett i pornografin. I en amerikansk studie om kvinnor i prostitution uppgav 80 procent av kvinnorna att torskarna använt pornografi för att visa dem vad de ville att kvinnorna skulle göra. Det gällde sadomasochism, bindning, analt inträngande, urine-ring och att de skulle raka bort könshåren för att framstå som småflickor.¹⁸

Ett tydligt exempel på att pornografin fungerar som idebank för direkta sexuella våldshandlingar är också knyt-nävsövergrepp. Innan "fist-fucking" började skildras i pornografin kände vi inte till några fall av våldtäkter

där övergreppet bestod i att knyt-nävar förts in i slidan. Idag känner vi till flera sådana fall i Sverige, både genom kvinnor som sökt hjälp på kvinnojourerna och i rättsfall.

Att vi feminister konstaterar att pornografin fungerar som idebank, betyder inte att vi säger – som ofta påstås om oss – att alla män som konsumerar pornografi automatiskt blir våldtäktsmän, eller att pornografin är grunden för mäns sexuella våld. Självklart är påverkan inte så enkel.

Precis som rökning inte är den enda orsaken till lungcancer, är pornografi inte den enda orsaken till våldtäkt.¹⁹

Men pornografi är reklam för övergrepp.

---

18. Evelina Giobbe: *Confronting the Liberal Lies About Prostitution* i red. Dorchen Leidholdt & Janice G. Raymond: *The Sexual Liberals and the Attack on Feminism*. Teachers College Press/Athene Series 1993, sidan 150.

19. Diana E. H. Russell: *Making Violence Sexy. Feminist Views on Pornography*. Teachers College Press/Athene Series 1993, sidan 150. Min översättning.

20. Diana E. H. Russell: *Making Violence Sexy. Feminist Views on Pornography*. Teachers College Press/Athene Series 1993, sidan 150. Min översättning.

PORNOGRAFI OCH PÅVERKAN

När det gäller annan media än pornografi – och särskilt kommersiell massmedia – anses det oftast som självklart att media påverkar oss. Men när pornografi diskuteras bryter all logik samman.

Dessutom är Sverige ett samhälle med en stark dubbelmoral. Det innebär att samtidigt som pornografi näst intill helt utan restriktioner får säljas i Sverige, så får man inte offentligt prata om eller skriva vad den faktiskt innehåller. Därför talas det sällan om hur män och killar använder pornografi: att onanera till (och/eller att "kåta upp sig" med inför en sexuell aktivitet med en partner, respektive ett övergrepp).

Diana Russell har också skrivit:

Eftersom mäns tittande på pornografi ofta kulminerar i orgasm, lärs pornografins läxa fortare och mer enträget än när de tittar på icke-pornografisk media.²⁰

Killars och mäns utlösning/orgasm knyts samman med bilder av förnedrade kvinnor. Precis som vi alla lär oss att tända på minnen av tidigare sexuella erfarenheter, lär sig porrkonsumenten att den sexuella lusten hör samman med förnedring av kvinnor; förnedringen i sig blir sexuellt upphetsande.

Bilderna i pornografin är uppbyggda på att mannen som konsumerar porr ska kunna tänka sig in i att det är han som använder flickan/kvinnan på bilderna/filmerna. Pornografins utgångspunkt är tittaren. Kvinnorna i porren är objekt. Utbytbara objekt. Medan mannen onanerar kan han bläddra sidor i sin tidning, glida med blicken över den ena efter den andra kroppen. Kvinnorna har inga egna önskemål, ingen egen vilja, var och en är till för honom. All makt ligger hos honom, betraktaren; han väljer och väljer bort; ser, använder och förkastar.

Precis som vi alla lär oss att tända på minnen av tidigare sexuella erfarenheter, lär sig porrkonsumenten att den sexuella lusten hör samman med förnedring av kvinnor; förnedringen i sig blir sexuellt upphetsande.

Texterna och bilderna i porren ska inspirera betraktaren/läsaren till fantasier om vad han kan göra med objekten/kvinnorna, för att uppnå mer, och ännu mer, tillfredsställelse. Fantasier som han sedan kan välja att omsätta i praktiken.

Andrea Dworkin skriver:

Ingen man kan använda pornografi utan att en kvinna skadas någonstans, antingen då den pro-

duceras eller senare när den sålts och används mot kvinnor. Varje man som använder pornografi är ansvarig för de övergrepp som utförs mot kvinnor när pornografin produceras och för de övergrepp som begås mot kvinnor som ett resultat av pornografin.^{21.}

---

21. Andrea Dworkin: *Kriget mot kvinnor*, i boken *Pornografi- verklighet eller fantasi?* ROKS 1991, sidan 55.

PORRENS NORMALISERINGSPROCESS

Pornografins utbredning innebär också en "normaliseringsprocess" på ett samhälleligt plan, det vill säga att den massspridda pornografin påverkar samhällets syn på kvinnor, män, barn, sexualitet och övergrepp. Genom pornografin görs mäns sexuella våld mot kvinnor och barn till något " normalt " och något sexuellt upphetsande – pornografin får oss att bli avtrubbade inför sexuellt våld. Och porrindustrin kan sälja ännu mer. Ju mer utbredd pornografin blir, desto mer påverkas vi. Vi alla – inte bara de män som begår övergrepp. Pornografin flyttar gränser för vad som anses accepterat att göra mot kvinnor och barn.

I flera länder har det forskats

om attityder kring sexuellt våld och pornografi. En undersökning om manliga collegestudenter i USA och Kanada visade att 25-30 procent av de manliga studenterna uppgav att de skulle kunna tänka sig möjligheten att våldta en kvinna om de var säkra på att inte åka fast. Vid en undersökning av manliga high school-studenter tyckte 50 procent att det var okey om en kille höll fast en tjej och tvingade henne till samlag om hon hade gjort honom sexuellt upp-

---

22. Diana E. H. Russell: *Making Violence Sexy. Feminist Views on Pornography*. Teachers College Press/Athene Series 1993, sidan 121, redovisande undersökning av Jaqueline Goodchilds & Gail Zellman, 1984.

23. Catharine A. MacKinnon: *Pornografi och jämställdhet*, i boken *Pornografi – verklighet eller fantasi?* ROKS 1991, sidan 60.

hetsad eller om hon först sagt att hon skulle ha samlag med honom men sedan ändrat sig.²²

Eftersom pornografin under snart 30 års tid kunnat spridas näst intill helt utan restriktioner i Sverige, är vårt land ett tydligt exempel på pornografins normaliseringsprocess. Att varken den svenska barnpornografilagen eller lagen mot sexuellt våld eller tvång egentligen används är en av följderna av normaliseringen.

Den amerikanska juridikprofessorn *Catharine A. MacKinnon* beskrev det så här, när hon deltog i en konferens ordnad av ROKS (Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige) i Stockholm för en del år sedan:

... problemet är att det är just detta pornografin förstör: förmågan att se att våld mot kvinnor är våld. Pornografin förvandlar våld till sex.

När ett samhälle som dränkts i pornografi i tjugo år, som Sverige, har en lag som säger att vi inte

*ska sprida skildringar av sexuellt våld, är det inte överraskande att denna lag inte tillämpas. Det spelar ingen roll hur mycket våld som utförs mot en kvinna, det uppfattas ändå som sexuellt, det uppfattas som om kvinnan samtycker och det uppfattas inte som våld.*²³

Det uppfattas inte som våld av domstolarna, inte av männen som utför våldet, och snart inte av alla kvinnor som utsätts för det heller. Också kvinnor lärs upp till att titta på alla dessa skildringar av sexuella övergrepp mot kvinnor, till att tycka att sexuellt våld är en naturlig del av sexualiteten.

Pornografins påverkan kan bland annat ses i domar som gäller sexuella övergrepp. Våldtäktsmän frias vid grova gängvåldtäkter, med motiveringen att kvinnan/flickan som våldtagits kanske velat själv. Till och med när det är barn som utsatts dömer domstolarna ofta enligt teorin "hon vill det själv, egentligen". Och samhället stäl-

När ett samhälle som dränkts i pornografi i tjugo år, som Sverige, har en lag som säger att vi inte ska sprida skildringar av sexuellt våld, är det inte överraskande att denna lag inte tillämpas. Det spelar ingen roll hur mycket våld som utförs mot en kvinna, det uppfattas ändå som sexuellt, det uppfattas som om kvinnan samtycker och det uppfattas inte som våld.

ler högre krav på barnet/offret än på mannen/förövaren även i de fall då det är helt klart att ett övergrepp har skett. I Sverige idag kan en man få ett lindrigare straff för en våldtäkt mot ett minderårigt barn med motive-ringar som att en flicka i tidiga tonåren försökt "verka erfarnare" än hon var. Eller med motivering- en att två 9-åriga flickor uppträtt "förföriskt". Eller att en 8-årig flicka inte gjort "tillräckligt" mot-stånd. Hon – barnet – förväntas ta

ansvar för sitt beteende. Av honom – den vuxne – kräver samhället inte samma ansvarsfulla beteende.

Man kan fråga sig varför vuxna män accepterar att bli omyndig-förklarande i just *detta* samman- hang, men inte annars? Och nämndemännens resonemang, att vuxna män förväntas tro att en liten flicka skulle vilja ha samlag med dem om hon inte gör "till- räckligt" motstånd – var har de fått det ifrån?

ANSPELNINGSPORNOGRAFI

OCH HOT OM VÅLD

En stor del av den pornografi som säljs eller hyrs ut i affärer och videobutiker är vad Folk-aktionen mot Pornografi valt att kalla *anspelningspornografi*. Det är pornografi där flickor och unga kvinnor gjorts "yngre" genom att skildras med tofsar i håret, nallebjörnar, slickepinnar, ballonger, nappflaskor etc. Tid-ningar och filmer har namn som "*Schulmädchen*", "*Teenage Girls*", "*Babe*", "*Sweet Little*" med mera.

I sådana filmer skildras hur män utnyttjar sina döttrar/styv- döttrar, grannflickor och andra barn. Ofta handlar det om skol-

flickor, men det finns också filmer som anspelar på mindre barn. Det kan till exempel vara en vuxen kvinna som ligger klädd som en baby i en stor spjålsäng och för en jättenapp ut och in genom slidan medan hon gnyr som en baby och ropar på pappa, som sedan kommer och utnyttjar henne.

I tidningarna varvas anspel- ningsbilder med texter som be- rättar att flickorna på bilderna är barn. Flickorna beskrivs med ut- tryck som oskuldsfull och förfö- risk. Artiklar kan också anspela direkt på incest, till exempel genom

att ha rubriker som "Min kåta morfar" och "Incest Joys" (incestuösa nöjen), Allt går ut på att läsaren/tittaren ska tända på småflickor, och onanera till skildringar av utnyttjade barn. Med hjälp av pornografin flyttas gränser – det otillåtna uppfattas som tillåtet.

Den statliga Barnpornografiutredningen avfärdade denna sorts pornografi med att det var vuxna som agerade på bilderna och därmed var allt bara en lek.²⁴ Men det allra mesta av anspelningspornografin består av filmer/bilder med flickor och unga kvinnor mellan cirka 13 och 20 år. De som utnyttjas i anspelningspornografin är alltså framför allt flickor som faktiskt är barn, och unga kvinnor som är på gränsen till barn. Och bilderna/filmerna som anspelar på unga flickor uppmuntrar – precis som pornografin med bilder av dem som alldeles uppenbart är barn – till sexuella övergrepp mot barn. De fungerar som reklam för övergrepp.

En undersökning gjord för några år sedan visade att en mycket stor del av den pornografi som

sprids i Sverige är anspelningspornografi. Av den pornografiska videofilm som hyrs ut i vanliga videobutiker innehöll 74 procent av baksidestexterna anspelningar på barn eller sexuellt oerfarna tonårsflickor.²⁵

Utgångspunkten för undersökningen var den allmänna diskussionen om pornografi, våld och påverkan, där man ofta fastnar i en debatt om vem som tycker att vad är "våld", det vill säga där allt hamnar i slutsatsen att folk helt enkelt tycker olika. Syftet var att komma ifrån den handlingsförlamande frågan om *vem* som ska få definiera *vad* som är våld och att istället titta på porrindustrins *avsikt* vad gäller våld och påverkan. Undersökningen utgick därför ifrån vad porrindustrin själv påstår att filmerna innehåller – i baksidestexterna på videoomslagen. Oavsett om filmernas innehåll stämmer överens med baksidestexternas varudeklaration, visade undersökningen alltså vad porrindustrin valde som *försäljningsargument*.

I undersökningens första del placerades ord i återkommande teman/kategorier. Ord som placerades i kategorien "unga/debut" var: *sexualdebut, lillflickan, blyga amatörer, alldeles för ung, i yngsta laget, ohyggligt unga, yngsta flickorna hittills, små flickstjärtar, lammkött, oskuld, nybörjare, tonåring,*

24. SOU 1997:29: *Barnpornografifrågan. Innehavskriminalisering mm.* Justitiedepartementet 1997, sidan 20, 172-175, 250 med flera.

25. Gerda Christenson & Christina Nilsson: *När din våldtäkt blev underhållning. Om pornografi, våld & påverkan – en undersökning av porrindustrins avsikter.* Kvinnofronten 1997.

tonårsmusar, direkt från plagget, yngst i klassen, baby doll, liten lolita, men också sådant som söt

och näpen docka, dockan i flickrummet och grannens dotter.

Kategorisering av baksidestexter till kommersiell porrvideofilm

Unga/debut	74%
Våld/tvång/hot	54%
Lura/övertala	32%
Tabu/gräns	70%
Synd/skam/snusk	46%

68 procent av filmerna innehöll antingen *våld/tvång/hot* eller *lura/övertala* eller bägge delarna.

I undersökningens andra del djupanalyserades texterna och den visade bland annat att ett bakomliggande *hot* om våld fanns med

betydligt oftare än vad som framgick av kategoriseringen av ord.

Porrindustrin framhäver alltså – som försäljningsargument – att filmerna innehåller mer eller mindre *påtvingade* sexuella handlingar.

OBJEKTIFIERING

ÄR GRUNDEN FÖR VÅLD

Nästan alla sammanhang som går ut på att någon ska utöva våld mot andra börjar med att den som ska skadas frantas sitt människovärde. Att avhumanisera – objektifiera – någon, är första steget i våldsprcessen. Under Vietnamkriget lärde sig

amerikanska soldater på träningsläger att se på vietnameser som "gulingar". När den andre blir ett objekt, en sak, blir våldet lättare att utföra.

Detsamma gäller pornografin. Därför är det vanligt i pornografin att kvinnor skildras som djur,

I synen att alla handlingar är okey bara det finns samtycke, finns ingen analys av makt och underordning eller av vad en våldspåverkan kan få för följder.

ting, ja, till och med maträtter. Och våld görs till något sexuellt upphetsande.

Därför har feminister världen över visat på pornografins objektivering av kvinnor; att objektiveringen i sig gör våldspåverkan möjlig. Vi har pekat på hur pornografin hör samman med kvinnomisshandel, våldtäkt, incest och andra uttryck för mäns sexuella våld mot kvinnor. Vi ville att synliggörandet av det konkreta våld män utsätter kvinnor för skulle leda till en debatt om objektiveringen. Men över hela världen har porrliberalerna istället börjat diskutera om våldet var önskat eller ej. Och de har tyvärr alltför ofta lyckats med sin strategi. Den amerikanska sociologiprofessorn **Kathleen Barry** skriver:

I USA – själva symbolen för den liberala individualismen – innebar denna utveckling att ju mer vi vägrade bli sexuellt objektiverade, desto mer kom samhället, lagen och den offentliga debatten att inriktas på samtycke.²⁶

26. Kathleen Barry: *Globalt sexuellt utnyttjande*, i boken *Hur mår du kvinna? Hur mäns sexuella våld påverkar kvinnors hälsa*. ROKS 1995, sidan 44.

Porrliberaler säger sig oftast ta avstånd från barnpornografi – eftersom barnen inte anses kunna samtycka. Men de försvarar alla handlingar som sägs grunda sig på samtycke. Så luras många att acceptera en sexualitet baserad på ojämlikhet, på makt och underordning. När det handlar om någonting annat än sexualitet anses det inte fel att ha uppfattningar om vad som är människovärdigt. Men när det gäller sexualitet vågar många plötsligt inte längre ha några åsikter, för då kan man ju anses vara moralist.

I synen att alla handlingar är okey bara det finns samtycke, finns ingen analys av makt och underordning eller av vad en våldspåverkan kan få för följder. Pornografin säger ju att *allt* är sex – om en man tycker att det är det. Idag framställs ofta S/M (sado-masochism) som en spännande lek – trots att kvinnor då och då faktiskt *dör* till följd av dessa "lekar". Och porrliberaler som sexologen Malena Ivarsson kan påstå att prostitution egentligen är något positivt för de kvinnor som "vill" – det vill säga som samtycker till utnyttjandet.

Tyvärr har föreställningen om

samtycke brett ut sig till vidare kretsar än sexologernas. Den pågående statliga utredningen kring sexualbrotten undersöker nu om man ska utgå från "samtycke" när man i domstol bedömer om något ska anses vara våldtäkt eller inte, i stället för som i dag då det utgår från våld.* Bakgrunden är de uppmärksammade rättsfall där förövare som våldtagit små barn ändå inte dömts för våldtäkt, eftersom förövaren inte använt tydligt våld. Men om begreppet samtycke infördes i lagtexten, skulle förövare förmodligen än mindre än i dag kunna

dömas för våldtäkt på vuxna kvinnor. Hur skulle en kvinna kunna bevisa att hon inte "samtyckt" till våldet?

När det gäller annat förtryck resonerar man inte likadant. Man pratar ju inte – numera – om "frivilligt" slaveri eller "frivillig" tortyr. Då ser man till företeelsen som sådan och upprörs över att människor – kvinnor och män, liksom barn av bägge könen – utsetts för övergrepp.

---

* 2018 ändrades den svenska våldtäktslagen så att den nu utgår endast från "samtycke".

SEXUALISERAD RASISM

Pornografin grundar sig på att kvinnor är mindre värda än män och den sexualiserar ojämlikheten mellan könen. Därmed kan man inte vara för jämställdhet och samtidigt för pornografi – de är varandras motsatser.

Men pornografin är inte bara en sexualisering av kvinnors underordning, den är också en sexualisering av rasism. I pornografin används alla upptänkliga rasistiska myter för att kåta upp männen/konsumenterna. När svarta män skildras är det oftast som våld-

täktsmän, och att kvinnorna de våldtar är vita, medan svarta kvinnor skildras som utsatta av flera vita män samtidigt. Svarta kvinnor skildras ofta som djuriska; kläs i leopardmönstrade underkläder och till och med målas som djur i ansiktet.²⁷ Kvinnor från spansktalande länder framställs i amerikansk pornografi som om de är särskilt villiga på grund av att de är

---

27. Jämför gärna bildspråket med reklamens.

28. Alice Mayall & Diana E. H. Russell: *Racism in Pornography*, i boken *Making Violence Sexy. Feminist Views on Pornography*. Teachers College Press/Athene Series 1993, sidan 167-177. Min översättning.

heta kvinnor från sydliga länder. Och asiatiska kvinnor beskrivs överallt som underdåniga dockor. I herrtidningarna finns ofta reportage om "sexparadis" i tredje världen.

Genom herrtidningarna kan män också beställa kataloger från företag som förmedlar kontakter: Där kan en man välja en kvinna att ta hit till Sverige på prov, utnyttja ett tag och sedan skicka tillbaka när han tröttnat på henne. Genom herrtidningarna kan man också beställa särskilda porrtidningar med "Thai Lolitas" – thailändska småflickor.

Det finns dessutom en hel gren av pornografi om hur nazister utnyttjar judiska kvinnor sexuellt. Där ingår tidningar med autentiska bilder från koncentrationslägren. Rasismen är inte dold, utan framförs som det som konsumenten förväntas tända på. "Säg att du

gillar det. Jag vet att du gör det. Det finns ingenting en niggerbrud gillar mer än att bli slagen av en vit man." och "Äckliga judehora. Drick mitt nazistpiss, ditt lilla svin." är bägge direktcitater.²⁸

Sverige är i dag ett mångkulturellt samhälle där man ofta diskuterar i media både hur rasismen ser ut och vad vi kan göra åt den. Det diskuteras kring rasistisk påverkan genom reklam, i uttalanden och i symboler på jackor med mera. Trots det är det hittills ingen som tagit upp någon diskussion om den sexualiserade rasism som pornografin sprider – och hur den påverkar konsumenterna.

Med tanke på hur många män i Sverige som konsumerat pornografi och hur tydligt rasismen uttrycks i pornografin, beror tystnaden knappast på att det stora flertalet män inte känner till den.

PORNOGRAFIN FLYTTAR

GRÄNSER – ÖVERALLT

Genom pornografin flyttas gränser också i annan media. Idag har tidningar som vänder sig till unga flickor då och då reportage om hur mysigt det är

att vara porr"modell" – nästan som fotomodell framstår det, och med ojämna mellanrum har de "sexskolor", "snoppskolor" etc där unga flickor lärs att vara till-

gängliga för pojkar. I tidningar som *Okey*, *Vecko-Revyn* och *Frida* (som läses av mycket unga flickor, från 8 år och uppåt) finns allt från kuksugarskolor och liknande till reportage om hur man använder olika "sexleksaker" och artiklar med rubriker som "Alla älskar de porr!" – om TV-stjärnorna från alla tvåloperor unga tjejer tittar på.

Pornografins bildspråk med underordnade, ständigt sexuellt tillgängliga kvinnor går igen i reklamen, som blivit allt mer sexualiserad. Kvällstidningar och andra tidningar med mycket sexualiserad/pornografisk reklam kan vi låta bli att köpa, men det

är svårare att veta vad man ska göra inför all reklam som möter oss på offentliga platser, där vi inte kan undgå den. En överlevnadsstrategi är att skaffa skygg-lappar och bara inte se. Många kvinnor berättar att de tittar åt ett annat håll när de passerar kioskernas löpsedlar för herrtidningar, eller att de tittar ner i marken när de väntar i busskurer med upplysta reklambilder, eller tittar ner på rälsen när de väntar på ett tåg i Stockholms tunnelbana.

Men det betyder att vi lever i ett samhälle där kvinnor alltså inte har rätten till det offentliga rummet.

PORNOGRAFI ÄR SEXUALITET

Pornografi finns för att så många män vill ha den och är villiga att betala för den. Män väljer om de vill fortsätta misshandla och utnyttja kvinnor och/ eller konsumera pornografi. Att feminister säger att män väljer, betyder att vi alltså inte menar att män är onda av naturen, på grund av någon biologisk eller genetisk faktor. Tvärtom ser vi sexualiteten som en social konstruktion. Den har förändrats från tid till tid, och sett olika ut i

olika kulturer och i olika samhällen.

När feminister under 1970-talet började arbeta mot våldtäkt sas ofta att våldtäkt handlar om makt, inte sexualitet. Men sakta har vi lärt oss, inte minst genom pornografin, att sexuellt våld är *sexualitet* för de män som utövar det. Sociologiprofessorn *Eva Lundgren* har i sin forskning bland annat intervjuat män som misshandlar och visat hur de använder pornografin som idébank för

Pornografi finns för att så många män vill ha den och är villiga att betala för den.

sina egna övergrepp.

*Misshandlarna lever ut den pornografiska framställningen till punkt och pricka. Pornografin är inte fantasi, den framställer ett sexualliv som männen lever i förbund med, den är en spegelbild av det liv männen lever.*²⁹

Pornografin förändrar vår syn på sexualitet, men den förändrar också den sexuella praktiken. I en undersökning bland svenska gymnasieungdomar 1997 uppgav 58 procent av killarna att de ansåg " analsex " vara en vanlig del av de flesta människors sexualliv.³⁰ Man skulle knappast fått samma resultat om man frågat för 10, 20 eller – än mindre – 30 år sedan.

Hösten 1998 gjorde Folkradion i P3 en enkät bland Stockholms 40 ungdomsmottagningar. Samtliga av de tillfrågade barnmorskorna ansåg att pornografin påverkar unga flickor att känna krav på att ställa upp på vad de kallade

"avancerat" sex, och de nämnde särskilt "dildosex, analsex och gruppsex". Hälften av ungdomsmottagningarna såg en ökning av skador på flickorna (till exempel sprickor runt analöppningen och svåra infektioner i slidan och urinröret) till följd av analsex.³¹ 35 av de 40 ungdomsmottagningarna hävdade också att det blivit vanligare under de senaste åren att flickor rakar underlivet – inte "bara" bikinilinjén, utan helt. En följd av det är att flickorna söker sig till ungdomsmottagningar på grund av sår och varbildningar i hårsäckarna. Ändå fortsätter de att raka sig. På förfrågan svarar de att deras pojkvänner vill det. Jämför gärna flickornas svar med hur kvinnor i prostitution berättat att torskarna visat fram pornografi och uppmanat dem att raka av sig könshåren för att framstå som småflickor, och med undersökningen som visade att 74 procent av de pornografiska filmer som sprids i affärer och videobutiker anspelar på unga flickor.

Den kommersiella pornografin är en del av konstruktionen av sexualiteten i vårt samhälle. Men i de akademiska diskussionerna om sexualiteten som social konstruktion frågas nästan aldrig vem i vårt samhället som har makt att

29. Eva Lundgren: *Man behöver den idébank som pornografin är. Pornografins kännetecken i en misshandlares mun*, i boken *Pornografi - verklighet eller fantasi?* ROKS 1991, sidan 94.

30. *Vad gör porren med kärleken?* Expressen 17/11 1997.

* Att de här kallade även "dildosex" för "avancerat" är inte det viktiga. Det avgörande är istället att se att porren konkret påverkar och förändrar människors sexliv – och på vilkas villkor det oftast är.

31. Folkradion, P3, 28-29/11 1998.

konstruera.

Den amerikanska statsvetaren *Amy Elman* konstaterar i broschyren *Från våldtäkt och misshandel till prostitution – Att synliggöra sambanden* att kvinnor visserligen är en del av en social helhet, men att vi sällan får vara med och definiera vad som är vad i den sociala verkligheten.

*Kvinnor åtnjuter inte privilegiet att bestämma vad sex är och hur vi vill eller inte vill att det ska vara, därför att vi är sex.*³²

Kvinnan är synonym med sexualiteten som mannen använder sig av. Föraktfullt kallar han henne hora eller lesbisk – till för alla män eller ingen man. Förakt mot kvinnor framställs i sexuella termer, för att kvinnor är sex.

---

32. R. Amy Elman: *Från våldtäkt och misshandel till prostitution: Att synliggöra sambanden*. ROKS 1993, sidan 6.

Återutgiven i *Kvinnofrontens serie Historiska feministiska texter i nyutgåva*, nummer 2, 2019, sidan 8.

VÅLDTÄKTSKULTUR

Pornografi och sexualitet kan inte analyseras utan att man sätter in dem i ett samhällsperspektiv. *Dorchen Leidholtz*, engagerad i det världsomspännande feministiska nätverket *Coalition Against Trafficking in Women* skriver om svårigheten för kvinnor att konstruera sin egen sexualitet i ett samhälle grundat

inte i sexuell frihet utan i sexuellt våld och tvång; där så många kvinnor utsätts för övergrepp redan som barn, så många kvinnor våldtas, och där den första sexuella upplevelsen för många kvinnor var ett övergrepp. Hon bemöter porrliberalernas påståenden om att kvinnor skulle må bättre om de släppte sina häm-

Hon bemöter porrliberalernas påståenden om att kvinnor skulle må bättre om de släppte sina hämningar och accepterade pornografin, och skriver att förutsättningen för porrliberalernas teori, är att de helt bortser från att pornografin existerar i ett samhälle av ständigt pågående sexuellt våld och förtryck; av män, mot kvinnor.

ningar och accepterade pornografin, och skriver att förutsättningen för porrliberalernas teori, är att de helt bortser från att pornografin existerar i ett samhälle av ständigt pågående sexuellt våld och förtryck; av män, mot kvinnor.

Genom att göra det, vänder den vad som genom yttre förtryck sker mot kvinnors sexualitet till något vi gör mot oss själva i våra huvuden. Den påstår att om vi

bara kan komma förbi våra inre "tabun", kommer vi att nå sexuell frihet, ja, faktiskt bli fria. Den ignorerar den verkliga politiska läxa som kvinnors sexuella erfarenheter ger: att kvinnor inte kan nå sexuell frihet, eller någon annan form av frihet, förrän vi tar bort hela det system av sexuellt förtryck som vi lever i.³³

För att förstå pornografin måste vi analysera hela patriarkatet.

ATT SE SAMMANHANG

denna text har jag framför allt utgått från den kommersiella pornografi som sprids via matvaruaffärer, kiosker och videobutiker i vårt land. I Sverige är den kommersiella pornografin den form av pornografi som är den mest spridda.

Men både i Sverige och andra länder finns också ett okänt antal män som mellan sig sprider

dokumentationer av egna övergrepp och dessutom ett ytterligare okänt antal män som fotograferar/filmar sina egna övergrepp, men som aldrig sprider dokumentationerna vidare, utan tvärtom gömmer dem. Många utsatta barn växer upp utan att någonsin berättat om de sexuella övergrepp de utsatts för. En svensk undersökning av bland annat barn som utsatts i de så kallade barnporrhärvorna i Huddinge och Norrköping* visade att inget av barnen berättat om övergreppen innan de uppdagades genom beslagen av filmerna. Undersökningen visade vidare dels att barnen ofta förträngt hela eller delar av övergreppen, dels att de till och med

33. Red. Dorchen Leidholdt & Janice G. Raymond: *The Sexual Liberals and the Attack on Feminism*, Teachers College Press/Athene Series 1993, sidan 131. Min översättning.

* De flesta förnekade under 1980-talet att barnpornografi alls skulle kunna finnas i Sverige och avfärdade det med att det bara var feminister som "målade fan på väggen". Detta förändrades helt i början av 1990-talet i och med två mycket omfattande polisbeslag av barnpornografi framställd med barn i Sverige.

vid direkt konfrontation med filmerna ibland kunde förneka att de utsatts, och dels att de spontant bara berättade om de övergrepp de visste att den som förhörde dem redan kände till.³⁴

I de länder där den kommersiella pornografin inte är lika accepterad som i Sverige, är den vanligast förekommande formen av pornografi ofta sådana enskilda förövares dokumentationer av egna övergrepp. Och över hela världen osynliggörs och förnekas alla dessa enskilda mäns sexuella övergrepp.

Att jag har valt att här skriva framför allt om den kommersiella pornografin, beror på att det är den pornografin som är mest accepterad i vårt svenska samhälle. Just därför har jag velat visa hur fruktansvärd också den kommersiella pornografin är för kvinnor, och vilka följder den får för oss alla.

I ett internationellt perspektiv kan vi se en ökad medvetenhet om mäns handel med kvinnor och barn från tredjedens

länder. Den formen av kommersiell pornografi tar ganska många självklart avstånd ifrån. Samtidigt finns i flera länder en stark rörelse som skiljer mellan "forced or free", det vill säga "påtvungad" respektive "frivillig", prostitution. Den rörelsen har inget samhällsperspektiv på sexuella övergrepp, utan individualiserar istället, och ser olika typer av övergrepp som helt skilda från varann. I Sverige har vi sett en liknande strömning i debatten om så kallade "pedofiler", där förövarna framställts som sjuka och störda män, helt annorlunda än andra, vanliga, män.

Därför är det viktigt att som den engelska feministen och forskaren *Liz Kelly* – och som så många andra feminister runt hela världen – peka på att mäns sexuella våld existerar i vad Liz Kelly kallar ett "kontinuum", det vill säga ett sammanhang. Ser vi närmare på de så kallade barnporrhärvorna i Sverige upptäcker vi också sambanden; då män organiserat sig i föreningar där

Dessa män kallades "pedofiler", men var samtidigt incestförövare, våldtäktsmän, prostitutionsköpare, pornografiproducenter och pornografikonsumenter. Istället för att problematisera dessa samband, diskuteras "pedofili" som sexuell avvikelse eller psykisk störning.

de dels utnyttjat sina egna barn, dels utnyttjat andras barn och dels filmat/fotograferat övergreppen. Dessa män kallades "pedofiler", men var samtidigt incestförövare, våldtäktsmän, prostitutionsköpare, pornografiproducenter och pornografikonsumenter. Istället för att problematisera dessa samband, diskuteras "pedofili" som sexuell avvikelser eller psykisk störning.

Liz Kelly skriver i en kritik av användandet av begreppet "pedofil":

Så fort ordet "pedofil" dyker upp så rör vi oss bort från att erkänna förövare som "vanliga män" – fäder, bröder, morbröder, farbröder, kollegor – och tar oss tillbaka till den mer bekväma synen på förövare som "de andra", en liten minoritet som är grundläggande annorlunda än de flesta män.

...

I motsats till "förövare mot barn" så döljer uttrycket "pedofil" problemet snarare än att tydliggöra det, och leder vår uppmärksamhet till en sorts person snarare än ett sorts beteende.³⁵

Det är i synliggörandet av sambanden mellan de olika uttrycken för mäns sexuella våld som vi kan göra en analys, och förstå den ideologi som sprider kvinnohatet vidare – och därmed hitta vägar att arbeta emot den.

---

34. Kristina Back/Carl Göran Svedin: *Barn som inte berättar. Om att utnyttjas i barnpornografi. Rädda Barnen* 1996.

35. Liz Kelly: *Problematiska begrepp: Pedofiler och upprepningstväng. Kvinnofrontens serie Historiska feministiska texter i nyutgåva, nummer 4, 2019, sidan 6-8. Texten publicerades ursprungligen i den brittiska feministiska tidskriften Trouble & Strife, nr 33, sommaren 1996 under rubriken Weasel Words: Weasel Words: Paedophiles and the Cycle of Abuse.*

KAMPEN MOT PORNOGRAFI

Det är lätt att misströsta och känna uppgivenhet när pornografin normaliseras så som den gjort i Sverige under de senaste 30 åren. Men när vi ser tillbaka på de åren kan vi också se till feministers kamp. Samtidigt som mycket blivit värre, kan

man fråga sig hur det skulle sett ut om inte porr motståndet funnits. Och vi har lärt oss mycket.

När pornografin diskuterades i slutet av 1960-talet var det framför allt påverkan på samhället som diskuteras. På den tiden insåg de flesta människor inte vad kvin-

Det är lätt att misströsta och känna uppgivenhet när pornografin normaliseras så som den gjort i Sverige under de senaste 30 åren. Men när vi ser tillbaka på de åren kan vi också se till feministers kamp.

norna och barnen på pornografins bilder utsattes för vid framställningen av pornografi. Lagstiftningen handlade om "sårande av tukt och sedlighet" och utgick ifrån vad som hände med den som *konsumerade* pornografi. 1971 togs restriktionerna mot pornografi bort helt och hållet, trots att många – framför allt kvinnor – redan då ville ha en lag om en "yttersta gräns" bland annat mot barnpornografi.³⁶

Under 1970-talet växte det fram en begynnande medvetenhet om att framställning av pornografi innebar övergrepp mot de kvinnor och barn som fanns på bilderna. Då handlade kraven på pornografilagstiftningen mycket om förbud mot barn-, djur- och våldspornografi och byggde på en önskan att skydda de utsatta vid pornografiframställning. Opinionen drev så småningom fram lagar mot barnpornografi och mot sexuellt våld eller tvång.

Under slutet av 1970- och början av 1980-talen växte kvinnojour-rörelsen i Sverige, och där – liksom i stödgrupper och medvetandehöjande grupper i kvinnojour-rörelsen

i övrigt – berättade kvinnor för varandra om vad vi varit med om; våldtäkt, misshandel, incest och andra sexuella övergrepp. Det ledde också till att vi lärde oss hur pornografi används vid sexuella övergrepp.

Under hela denna tid har vi arbetat mot pornografi på så många sätt, framför allt i organisationer som Kvinnofronten, Folkaktionen mot Pornografi och ROKS. Vi har gått ut med diabol föredrag och berättat för människor runt hela landet om pornografin och dess konsekvenser; på öppna möten, hos fackförbund och i politiska organisationer. Vi har ordnat porrbojkotter mot butiker och bensinstationer, vi har gjort aktioner – roliga och häftiga, vi har uppvakttat politiker, startat namninsamlingar, polis-anmält pornografi, skrivit insän-

---

36. Hjärdís Levin: *Testiklarnas herravälde. Sexualmoralens historia. Natur och Kultur* 1989. och Jeanette Gentele: *Sexualliberalerna röjer vägen för pornografi och prostitution*, i red. Gunilla Fredelius: *Ett onödigt ont. En antologi mot pornografi och prostitution. Ordfront* 1978.

37. *Fritt efter Evelina Giobbe: The Marketplace of Ideas. I red. Diane Bell & Renate Klein: Radically Speaking: Feminism Reclaimed. ZED Books, 1996.*

dare, demonstrerat och debatterat.

I dag finns kunskapen om hur pornografin används vid övergrepp – framför allt vad gäller barn – även hos andra grupper och enskilda, till exempel sådana som yrkesmässigt kommer i kontakt med utsatta kvinnor och barn. Men bland dem handlar det mest om en medvetenhet om konsekvenserna för det enskilda barnet, eller den enskilda kvinnan. Samhällsperspektivet från 1960-talet saknas hos de flesta.

En viktig uppgift för feminister måste vara att synliggöra sambanden mellan alla olika uttryck för mäns sexuella våld och sätta det i ett samhällsperspektiv. Och att alltid föra fram dem, vars röster så sällan hörs någon annanstans:

Jag har varit fri från könshandeln i ungefär två decennier. Jag har överlevt prostitution; överlevt så många torskar, men den pornografi som gjordes av mig finns fortfarande kvar. Någonstans håller en hallick maskerad som publicist på att packa upp en skeppslast tidningar, medan någon annan hallick maskerad som filmdistributör fyller en lastbil med pornografiska videofilmkassetter. I andra ändan, i den unkna källarlokal där myter och ideer marknadsförs, väntar någon klåfingrig torsk, med fickan full av mynt, på att köpa ännu en bit av min ungdom. Jag vill att de ska sluta. Jag vill att vi ska stoppa dem.³⁷

Gerda Christenson

KVINNOFRONTEN

...feministisk, aktivistisk, enviss och irriterande...

KVINNOFRONTEN är en partipolitiskt oberoende aktivistisk kvinnoorganisation, som bildades 1977.

Vi arbetar mot allt förtryck av tjejer och kvinnor utifrån vår plattform med konkreta krav i olika frågor.

Kvinnofronten har både lokala grupper, som bygger på var medlemmarna bor, och arbetsgrupper, som samarbetar över hela landet omkring särskilda ämnen.

På somrarna ordnar vi sommarläger där medlemmar och intresserade från hela landet deltar. Det blir ett peppande sätt att mötas, utbyta erfarenheter och inspirera varandra, där vi varvar föreläsningar, diskussioner och andra aktiviteter. Vi har också ett väldigt populärt

nyhetsbrev för medlemmar: *Ordet är ditt, syster!*

Kvinnofronten vill vara en platt organisation, där alla medlemmar kan påverka. Därför har vi ingen styrelse, utan har delat upp allt organisatoriskt arbete på olika centrala grupper.

Vi arbetar utåtriktat med aktivism och folkupplysning, men också med parlamentariskt arbete, som remissvar till statliga utredningar i ämnen som rör tjejer och kvinnor.

Grunden för Kvinnofronten är det kollektiva arbetet, där vi kan peppa varandra, utveckla vår gemensamma analys och arbeta tillsammans med konkreta feministiska krav i viktiga frågor.

*Systerskap ger styrka
- kom med i Kvinnofronten!*

20 01

PORNOGRAFI OCH PROSTITUTION:
SEXUELLA ÖVERGREPP
SOM HANDELSVARA

I det sjätte häftet i Kvinnofrontens serie av *Historiska feministiska texter i nytgåva* publicerar vi Gerda Christensons text från 2001 om vad pornografi är, och hur porren har påverkat vårt samhälle från 1970- till 2000-tal.

Vi vet alla hur smärtsamt det är att ta in kunskapen om mäns sexualiserade våld mot kvinnor och barn. Att dessutom förstå just pornografins roll som både dokumentation av, och propaganda för, allt detta våld, kan kännas särskilt tungt.

Men vår förhoppning är att texten också ska fungera så, att den "eldar under vår vrede" och ger oss kraft att tillsammans ta strid mot porren.

EN BROSCHYR FRÅN KVINNOFRONTEN

ISBN 978-91-985203-4-7